

Iz dolnje Avstrijskega mi je znan samo Dunaj, ki je l. 1870. štiri meščanske šole z 8 razredi osnoval, verh tega pa tudi več Grazrednih ljudskih šol napravil.

Na gorenjem Avstrijskem imajo od 13. jan. 1870. lastno deželno postavo zastran napravljanja in vzderževanja meščanskih šol. Po tej postavi naj se napravi le 7 trirazrednih meščanskih šol v bolj obertnijskih krajih. Šolnina znaša na teh šolah 4 gold. na leto; ravnatelj bode imel 1000 gold. in učitelji 800 gold. iz deželnega šolskega zaklada, iz kterega tudi dobi vsaka srenja, ki napravi meščansko šolo, 200 gold. podpore za zidanje šolske hiše in druge potrebe. Vsled te postave napravili so se v štirih krajih (Linc, Steier, Wels, Ried) še lani meščanske šole.

Na Štajerskem se meščanske šole snujejo v Gradcu, Radgoni, Hartbergu, Fürstenfeldu in menda še drugod. Na teh šolah bodo velike plače, po 800 gold. in s časoma še več.

Na Češkem je 43 nesamostojnih nižih realk, ki so v zvezi z ljudskimi šolami. Od teh se bode 13 meščanskih šol napravilo, iz drugih morda izrastó realne gimnazije.

Iz drugih dežel se še ne sliši, da bi bile že vstanovile kaj meščanskih šol; vendar se pa pridno ljudske šole razširjajo in tudi se ugiblje na Koroškem in še drugod, v kterih krajih po deželi in s kterimi pomočki bi se osnovale meščanske šole po deželi.

Kaj pa Kranjsko? Ali bi potrebovali mi meščanske šole? Se vé da, vsaj ene ali dve naj bi se skušalo napraviti, in sicer v kakem večem okraji, kjer še ni nobene srednje šole, in kjer je že dobra 4razredna ljudska šola, da bode treba napraviti samo trirazredno meščansko šolo. Taki okraji bi bili: radoliški, logaški, postojnski, kočevski z večimi tergi in mesti, kakor so Radolice, Teržič, Idrija, Postojna, Kočevje.

Srenje same pri nas pač ne bodo mogle napraviti in vzderževati takih šol; vendar pa bi to zmogli celi šolski okraji z malo deželno pomočjo.

Bog daj, da bi se ta želja na korist boljše izomike našega malo izobraženega ljudstva mogla vresničiti!

L.

Pisanje po meri ali taktiranji.

V novejšem času se je omenjeno učilo pri pisanju že precej priljubilo, pa to, kakor je razvidno, ne smemo reči, da v slovenskih šolah, ampak v nemških. Kazalo je to učiteljsko spraševanje v Gradcu. Spraševanji, mladi učitelji, kteri so dobili o tem ustmeno prašanje ali to praktično v šoli izpeljati, so pokazali vednost tega dobrega

učila, in da ga tudi rabijo. Do sedaj in še vedno se piše po naših šolah le iz predpisov, s table ali s predpisnih zgledov. Če se taka pisarija v šoli resno pretehta, je pač velika nesložnost. Nekteri učenci vlečejo pero po polževo, in derže ga, kakor bi jim uiti hotelo; nekteri se ne brigajo za pisarijo, so malomarni in čerčkajo lahko-mišljeno tebi nič, meni nič, toliko, da je le stran napolnjena; tretji spet lenarijo, naredé včas, pa spet včas kako pismenko; četrtri se ozirajo, so termasti, nepokojujejo, in jim ni mar kaj storiti; učitelj pa, če ne popravlja posamesnim učencem, spreha se po šoli, ali za kratek čas kaj bere, ali kaj piše, jim pustí kak stavek eno uro po petnajstkrat, dvajsetkrat suho prepisati in zraven se dolgočasijo učitelj in učenci. Tak predpis včaka včas starost, ostane tako dolgo na tabli, dokler ga nalega šolskega praha, ali pa plesnoba ne zakrije. Tako se je godilo in se še godí. To veliko pogubo časa in slabo različno pisarijo učencev odpraviti, je posebno primerno, tako imenovano taktiranje. Ta način pisanja vstvarja skupno mišljenje in delavnost vse šole in enakost v potegu, kar eden vleče, to tudi vsi drugi, kar učitelj napoveduje, to dela vsa šola, vse je pazno. Počasnež je prisiljen hitreje potegniti, naglež pa zmerneje. Nobeden se ne zmezi, lepa tihota je, kakor bi nobenega drugega v šoli ne bilo, kakor učitelj. On pa oestro čuje, da se povelje na tanko izvršuje; njegovo okó more vse učence prezirati, malomarne zasačevati in vedno govoriti. Za učitelja je to učilo trudapolnejše, za to se pa lenobi učencevi vrata zaprejo. Na drugem kraju mu pa to tudi veselje dela, ker vidi otroke, da jih tako pisanje veseli, kažejo radovedna lica, in se jim prav dopada, ko poskušajo v zraku podobno pismenke delati, in na učiteljevo povelje „na“, vsi pisno orodje nastavijo, na besedo „gori“ ali „ena“ vsi poprečno tanko čerto potegnejo, na „doli“ ali „dve“, pa vsi doli vlečejo, in tako gre naprej. Učitelj pa more pri vaji vse popred na šolski tabli pokazati. Tako pisati se pa le more začeti z začetniki v drugem polletju; v prvem pa, kakor nam sedanjí prav dobro sestavljeni Abecednik kaže, po pismobralnem učilu. Otroci poznajo in izrekajo pismenke v prvem polletju le po glasu, v drugem polletju se jih še le učé po imenu; pri taktiranju se pa morajo pismenke ravno po imenu izrekovati. Nahajajo se šole, v katerih je ta pregrešek, da učenci ne vejo pismenk po imenu povedati, in učitelj celó terdijo, da kaj tacega ni treba, in skozi in skozi glaskujejo. Kako neprijetno je slišati! Nočem pa prenapeto terditi, da bi mogli biti naši učenci izvrstni lepopisci, ampak le to nam je zaželjena dosega naše ljudske šole, da bojo ti, ki šolo zapustijo, imeli lahkobralno, okusapolno, krepko, urno, dopadljivo in značajno pisarijo. Za taktiranje pa naše zvite, posebno

velike pismenke niso rahljive, ktere so v knjigah. K temu je pripomogel umerli dvorni pisalni učitelj Greiner v svojih popravljenih lepopisnih knjižicah, ktere so dovolj znane. V tej novejši izdaji so oblike pismenk tako lahke, proste in enolične, da ložeje ne morejo biti in so za taktično učilo vravnane. Za navod ste dobri pomožni knjižici, kteri se dobivate po vseh knjigarnicah: „Lesetaktischreibmethode für Volksschullehrer, spisal Jožef Leitgeb v Beču 1870, veljá 50 kr.; in „Anleitung für die praktische Behandlungsweise des Taktischreibunterrichtes“, spisal Franc Gartner v Beču 1869, veljá 48 kr. Se vé, knjižici ste nemški, pa slovenski učitelji smo predstavljanja in iskanja šolskega blaga dobro navajeni! Jaz sem te dve knjižici pregledal, mi prav dopadajo, torej pišem v svoji šoli po meri ali taktu, in se veselim dobrega vspeha in otroške dobre volje. Da bi nas tedaj nemške šole za toliko ne prehitete, je tedaj treba, da bi se tudi v slovenskih šolah taktiranje vdomačilo, da nas ne bodo Nemci za zadnje šteli, kar se je, žalibog! do zdaj godilo z zaničljivim imenovanjem: „die Windischen d'runten“! —

„Učit. Tov.“ nam pridno donaša časuprimernege obdelovanja učnih predmetov, torej bode tudi rad pri priložnosti natančneje to pisno učilo obravnaval! *)

Ivan Žolnir.

Geometrija ali merstvo v ljudski šoli.

(Dalje.)

Razdelitev kroga.

e. Kako se krog na dve enaki polovici razdeli?

V ta namen se potegne kterikoli premér, kakor kaže podoba X.

Na štiri enake dele se krog razdeli, ako se postavita v krog dva navpična preméra (sl. XI.). Kako se imenuje tak del?

Da se krog razdeli na osem delov, treba je le še vsaki kvadrant razpoloviti (sl. XII.).

Koliko stopinj obsega osmina kroga?

Kako bi se krog razdelil na 16, 32 delov?

Na šest delov se krog razdeli, če se s polomérom tega kroga posamesni deli (loki) na obvodu odrezujejo (sl. XIII.). Ako se dva taka dela za enega vzameta, razdeljen je krog le na tri dele.

Kako bi se krog razdelil na 9, 12, 18, 24 enakih delov?

Težavnejše je krog razdeliti na 10 enakih kosov. Za to se je iznašlo več načinov. Enega lahkega naj tu omenimo. Kakor slika

*) Na Kranjskem se po tem učilu že sploh poučuje. Prosimo tiste učitelje, kterim to učilo dobro ugaja, naj nam o njem kaj povedó. Vredn.